

STANISŁAW SROKA

CZY WŁADYSŁAW OPOLCZYK BYŁ OJCEM CHRZESTNYM WŁADYSŁAWA JAGIEŁŁY?

W 1863 r. wybitny historyk niemiecki Jakub Caro w drugim tomie swych *Dziejów Polski* wprowadził w obieg naukowy pogląd, według którego Władysław Opolczyk miał być ojcem chrzestnym Władysława Jagiełły¹. Do takiego wniosku doprowadziło autora podobieństwo imienia Władysław, które otrzymał Jagiełło na chrzcie w Krakowie, z imieniem księcia opolskiego, który w tym czasie, chwilowo zresztą, jak wynika z dalszego biegu wydarzeń, zbliżył się do Jagiełły². Pogląd ten przejęli następnie inni historycy piszący na temat unii polsko-litewskiej, dziejów Władysława Jagiełły, Jadwigi, bądź też omawiający wspomniane wydarzenia w swoich pracach. Tę opinię spotykamy również w starszej literaturze przedmiotu, w pracach E. Breitera, A. Prochaski, W. Maciejewskiej, Ch. Kellogg³. W 1938 r. H. Paszkiewicz w publikacji

¹ J. Caro, *Geschichte Polens*, t. 2, Gotha 1863 s. 509: „Hedwig, die Witwe des ehemaligen Starosten von Grosspolen, Otto von Pilca, vertrat die Stelle der Taufmutter und — aller Wahrscheinlichkeit nach — Władysław von Oepeln und Kujawien die des Taufpaters”. Autor dysponując informacją Długosza z r. 1417 (*Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. 11, Warszawa 1985 s. 74) o tym, że matką chrzestną króla była Jadwiga z Melsztyńskich Pilecka, dopasował Jagielle ojca chrzestnego na podstawie tożsamości imion, przy czym podał to nie jako rzecz pewną — nie dysponował bowiem żadnym przekazem źródłowym — lecz prawdopodobną, przejętą później niemal jako pewnik. Piszący kilka lat wcześniej K. Szajnocha (*Jadwiga i Jagiełło 1374—1413. Opowiadanie historyczne*, t. 2, Lwów 1855 s. 335) podaje tylko, że „Matką chrzestną stanęła jedna z pierwszych matron ówczesnej Polski, pani wojewodzina sandomierska Jadwiga, niegdyś małżonka bogacza Oty z Pilicy, matka sławnej następnie jedynaczki Elżbiety...” Nie podaje więc (nie miał na to żadnych dowodów), kto był ojcem chrzestnym Jagiełły.

² Świadczy o tym poselstwo wysłane na Litwę w styczniu 1386 r., gdzie polscy posłowie mieli również pertraktować w imieniu Władysława Opolczyka. Por. S. Szczur, *Negocjatorzy unii Polski z Litwą i ich kariery*, „*Analecta Cracoviensia*” t. 19, 1987 s. 186 przyp. 21.

³ E. Breiter, *Władysław książę Opolski, pan na Wieluniu, Dobrzyńniu i Kujawach, palatyn węgierski i wielkorządca Polski i Rusi*, Lwów

O genezie i wartości Krewa (s. 253) poddał w wątpliwość twierdzenie, że Jagiełło otrzymał imię swego ojca chrzestnego Opolczyka, nie zanegował jednak samego faktu⁴. W tym samym roku ukazała się monografia Jadwigi, królowej Polski, w języku niemieckim pióra H. Quillus⁵. Autorka jednak, pomimo szerokiego rozpowszechnienia się wspomnianego poglądu, nie powtórzyła go w swojej pracy, nie poruszając w ogóle problemu, kto był ojcem chrzestnym Władysława Jagiełły. Po drugiej wojnie światowej zainteresowanie osobą królowej Jadwigi znacznie wzrosło, wobec tego w wielu pracach powracano do pytania o ojca chrzestnego Jagiełły. Jednak żaden z historyków nie przeprowadził szczegółowych badań tego problemu, poprzestając na ustaleniach poprzedników. Twierdzenie Jakuba Caro spotykamy więc znowu w pracach A. Strzeleckiej, A. Klubówny, P. Jasienicy⁶. Również w najnowszej literaturze powtarza się opinię, że Władysław Opolczyk był ojcem chrzestnym Władysława Jagiełły⁷.

Podczas badań nad itinerarium księcia Władysława Opolczyka natrafiłem na dokument wystawiony przez tegoż księcia w dniu 17 lutego 1386 r., w pobliżu miasta Woźniki na Śląsku „in minera sive ferrificio” niejakiego Jaśka⁸. Do tej pory znany był on tylko

1889 s. 153. Znamienne są słowa autora (s. 153, przyp. 2): „Historycznie nie jest udowodnionem, czy Opolczyk był chrzestnym ojcem Jagiełły, czy nie”; A. Prochaska, *Król Władysław Jagiełło*, t. 1 Kraków 1908 s. 72; Tenże, *Dzieje Witolda W. księcia Litwy*, Wilno 1914 s. 50; W. Maciejewska, *Jadwiga królowa polska*, Kraków 1934 s. 56; Ch. Kellogg, *Jadwiga, Queen of Poland*, Washington 1936 s. 138.

⁴ H. Paszkiewicz uważa, że imię Władysław, Jagiełło przejął od króla Władysława Łokietka, a nie od znenawidzonego wówczas w Polsce Opolczyka. Pogląd ten został przejęty później przez niektórych historyków.

⁵ H. Quillus, *Königin Hedwig von Polen*, „Slavische Forschungen” H. 2, Leipzig 1938 s. 56.

⁶ A. Strzelecka, *Jadwiga Andegaweńska*, PSB t. 10 1962 s. 293; Tejże, *Jadwiga królowa*, w: *Hagiografia polska*, pod red. R. Gustawa, t. 1 Poznań 1971 s. 494; Tejże, *Z biografii królowej Jadwigi*, „Analecta Cracoviensia” t. 7, 1975 s. 98; A. Klubówna, *Królowa Jadwiga, Opowieść o czasach i ludziach*, Warszawa 1973 s. 54; P. Jasienica, *Polska Jagiellonów*, t. 1 Warszawa 1967 t. 67.

⁷ B. Przybyszewski, *Jadwiga i Wilhelm*, „Analecta Cracoviensia” t. 7 1975 s. 131; G. Adriányi, J. Gottschalk, S. Swidziński, *Herzog Ladislaus von Oppeln (+1401) und die Gründung der Pauliner Klöster Tschentochau zu Polen und Wiese bei Oberglogau (Oberschlesien)*, Archiv für schlesische Kirchengeschichte, Bd 36: 1973 s. 48: „Bei seiner Taufe am 15 Februar 1386 war Ladislaus von Oppeln sein Taufpater”.

⁸ *Codex diplomaticus Silesiae* (dalej cyt. CDS), t. 6 (*Registrum st. Wenceslai, Urkunden vorzüglich zur Geschichte Oberschlestens nach einem copialbuch herzog Johannes von Oppeln und Patobor Auszüge mitgeteilt*), hrsg. W. Wattenbach, C. Grünhagen, Breslau 1865, nr 71.

z regestów Wattenbacha i Grünhagen. Pełny natomiast tekst znajduje się w rękopisie nr 9003 Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie⁹. Treść dokumentu stanowi nadanie za wierną służbę zamku położonego obok Woźnik oraz wójtostwa w tym mieście niejakiemu Markowi zwanemu Jochs. Ani forma dokumentu, ani jego treść nie budzą żadnych zastrzeżeń. Opolczyk występuje tutaj z tytułaturą: „dux Opoliensis, Velumensis, Cuiaviensis, Dobrinensis ...” powszechnie stosowaną w jego kancelarii w tym okresie¹⁰. W liście świadków spotykamy Stanimira z Groszowic, który występuje jako świadek również w innych dokumentach książęcych¹¹. Inny spośród świadków, Jerzy Swicz, starosta olsztyński, występuje także przy różnych okazjach w dokumentach Władysława Opolczyka¹². Spotykamy tutaj również imię notariusza książęcego, Henryka. Z powyższych danych wynika, że mamy do czynienia z zachowanym w kopii wiarygodnym dokumentem księcia Władysława Opolczyka.

Chrzest Władysława Jagiełły odbył się w Krakowie w dniu 15 lutego 1386 r., natomiast 18 lutego Jagiełło pojął za żonę Jadwigę¹³. Tak więc zestawienie interesujących nas wydarzeń przedstawia się następująco:

15 lutego 1386 r. Kraków chrzest Jagiełły

17 lutego 1386 r. w pobliżu Woźnik wystawienie dokumentu przez Władysława Opolczyka

18 lutego 1386 r. Kraków ślub Jagiełły z Jadwigą.

⁹ Rękopis ów to zbiór fotokopii dokumentów ks. Władysława Opolczyka i cesarza Karola IV z lat 1363—1399, sporządzonych na polecenie Krystyny Pieradzkiej z tzw. „Registrum sancti Wenceslai” przechowywanego w Bibliotece Uniwersyteckiej w Pradze. Wśród nich mieści się również fotokopia interesującego nas dokumentu z 17 lutego 1386 r.

¹⁰ *Kodeks dyplomatyczny księstwa mazowieckiego*, wyd. J. T. Lubomirski, Warszawa 1863, nr 103; *Codex diplomaticus Poloniae* (dalej cyt. Cod Pol), t. 2, wyd. L. Ryzyszczewski, A. Muczkowski, Varsaviae 1848, nr 326; CDS, t. 1, nr 48; *Codex epistolaris sec. XV*, t. 1, wyd. A. Sokołowski, J. Szujski, Kraków 1876, nr 6; W. Patykiewicz, *Materiały do dziejów terenów diec. Częstochowskiej. Archidiaconat wieluński (dokumenty)*. „Częstochowskie Wiomości Diecezjalne” t. 32, 1958 nr 7, s. 278—279.

¹¹ *Zbiór dokumentów małopolskich*, t. 1, wyd. S. Kuraś, Wrocław 1962, nr 219; ZDM, t. 4, nr 1070. Por. *Urzędnicy łęczyccy, sieradzcy i wieluńscy XIII—XV wieku. Spisy*, opr. J. Bieniak, A. Szymczakowa, Wrocław 1985 s. 150.

¹² *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski do roku 1444*, t. 3 Poznań 1879 nr 1851, 1852.

¹³ S. Smolka, *Rok 1386. W pięciowiekową rocznicę*, Kraków 1886 s. 121—122; W. Semkowicz, *Stanowisko publiczno-prawne Władysława Jagiełły w Polsce*, „Przegląd Prawa i Administracji” t. 24, 1899 s. 170, 172; Z. Wdowiszewski, *Genealogia Jagiellonów*, Warszawa 1968 s. 31.

Odległość z Krakowa do Woźnik w linii prostej wynosi ponad 80 km, jednak w praktyce trzeba było pokonać znacznie dłuższy odcinek drogi, ok. 85—95 km¹⁴. Z zestawienia dat wynika, że Opolczyk nie mógł być obecny w dniu 15 lutego 1386 r. w Krakowie przy chrzcie Władysława Jagiełły, bowiem 2 dni później znajdował się w odległości 85—95 km od Krakowa, której prawdopodobnie nie pokonał w tak krótkim czasie¹⁵. Dodatkowego argumentu na rzecz tego rozumowania dostarcza układ dat. Pytamy bowiem, w jakim celu książę Władysław Opolczyk, będąc w dniu 15 lutego 1386 r. w Krakowie (opinia powtarzana w literaturze), opuszcza to miasto, nie czekając na kolejne ważne wydarzenie związane z unią polsko-litewską, mianowicie ślub Władysława Jagiełły z Jadwigą (18 II), i udaje się w pośpiechu (musiał przebyć w ciągu 2 dni ok. 90 km) na Śląsk do kuźni niejakiego Jaśka w pobliżu Woźnik, żeby tam załatwić zupełnie partykularne interesy. Przyjęcie więc twierdzenia, że Opolczyka w dniu 15 lutego 1386 r. w Krakowie przy chrzcie Władysława Jagiełły nie było jest bardziej prawdopodobne, niż twierdzenie przeciwne, zważywszy, iż nie istnieją (poza domysłem Jakuba Caro) żadne dowody na to, że książę opolski był ojcem chrzestnym Jagiełły. Podczas druku tego artykułu ukazała się praca J. Krzyżaniakowej i J. Ochmańskiego *Władysław II Jagiełło*, Wrocław 1990. Na stronie 91 Autorzy powtarzają opinię, z którą polemizuję.

¹⁴ B. Wyrozumska, *Drogi w ziemi krakowskiej do końca XVI wieku*, Kraków 1977 s. 58—66 oraz mapa.

¹⁵ A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły*, Warszawa 1972 s. 26; J. Hlaváček, „Das Urkunden- und Kanzleiwesen des böhmischen und römischen Königs Wenzel (IV) 1376—1419”, Stuttgart 1970 s. 443. Trzeba wziąć nadto pod uwagę i to, że była zima, która podróżowanie zwłaszcza w średniowieczu bardzo utrudniała.